

Zsidó hagyományok
Galántán
és környékén

AB-ART

Fibi Sándor

Amikor tudássá válnak az ismeretek...

Összinte gondolatok Hrbáček-Noszek Magdaléna: *Zsidó hagyományok Galántán és környékén* című tudományos igényességgel megírt néprajzi monográfiájáról (Kiadta az Art Danubius Polgári Társaság megbízásából az AB-Art Kiadó, 2014)

A publikáció szerzője, PaedDr. Hrbáček-Noszek Magdaléna, PhD. már alapiskolai pedagógusként, iskolaigazgatóként is rendkívül fontos szerepet tulajdonított a regionális ismeretek elsajátíttatásának. 2008-tól a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának adjunktusaként a regionális kultúrák/identitás és az ehhez kapcsolódó pedagógiai módszertani kérdések kutatásával foglalkozik. 2011-ben jelent meg *A regionális tudat az iskolában* c. monográfiája az AB-Art kiadó gondozásában. Az író ezen felül rendszeresen publikál hazai és külföldi szaklapokban, illetve a Katedra folyóirat szerkesztőbizottságának tagja.

Ebben a művében rendkívül igényes feladatra vállalkozott, amikor a két jól elkülöníthető szakaszból álló publikációja első részében egy precíz ismereteket közlő igazi időutazásra hívta az olvasókat, melynek során a galántai régió zsidóságának a történetét mutatta be, a második részben pedig a zsidóság mindennapi életébe vezette őket. Szinte fényképszerű pontossággal ábrázolta egy népcsoport életét, és tiszteletteljes, őszinte főhajtással állított emlékművet a holokauszt áldozatainak. Nagyon érdekes része, színfoltja a könyvnek az önreprezentáció módszerének alkalmazása, melynek során a tárgyi, eszmei, lelki értékek bemutatásán kívül a megkérdezettek saját magukat is bemutatják az interjúk so-

rán. A téma megközelítésének mégis az az érdekessége, hogy a kvantitatív és kvalitatív kutatási eljárásokat egyaránt alkalmazva olyan egyedi és érdekes módon fókuszál a galántai régió zsidóságának jelenére, hogy közben szinte teljes részletességgel megismerjük a múltat is. Precízen, mindamellett kellő empátiával mutatta be azt az életet, amelyben az évszázadok során kialakult a tökéletes rend és rendezettség, ahol mindennek megvolt az indokolt helye, amelyben rendkívül fontos szerepe volt a tudásnak, a törvény – a TÓRA – tiszteletének és megtartásának, az ezeréves hagyományok ápolásának, az egyén – a család – a közösség egységként funkcionáló mindenhatóságának. Az olvasó számára fokozatosan válik természetessé, hogy a tudás fontossága lényegében a tanítás és tanulás kötelező jellegéből adódott, mégpedig a családon belüli és az intézményesített tanulás egységéből, hiszen az iskola mint intézmény megléte már az időszámítás előtti időkben természetes követelmény volt e nép életében.

Radnóti Zoltán rabbi a könyv ajánlásában megköszöni a szerzőnek, hogy az olvasóit nagyon érdekes és sokat mondó időutazásra vitte, aki ebben a könyvben lelket lehelte az emlékekbe, bemutatta a zsidó vallás hagyományait, és azt a hitet, amelyik a zsidó népet 4000 esztendeje életben tartja. Ez az elismerés valóban helyénvaló, hiszen a szerző kiváló érzéssel vezette olvasóit és tette szá-

mukra teljesen egyértelművé, hogy az évszázadok során a tudás mellett milyen fontos szerepe volt a családi nevelésnek, melynek során az idősebb generáció következetesen és hittel adta át a fennmaradáshoz szükséges tudást, a hagyományokkal való azonosulás és azok tiszteletének alapvető követelményét. Ennek kapcsán viszont az olvasóban szinte törvényszerűen érlelődik az a belső kétely, hogy napjainkban a család – a mi esetünkben elsősorban a felvidéki magyar család – eleget akar, illetve eleget tud-e tenni ennek a feladatnak, egyáltalán fontosnak tartja-e a hagyományokhoz való hűség érzetének, hitének a kialakítását a felnövekvő generációk nevelésének korántsem egyszerű folyamatában.

A könyv olvasása során az olvasóban fokozatosan tudássá rendszereződnek az eddigi ismeretek. Megtudjuk, hogy Szlovákia területén, konkrétan Galánta, Szered és Dunaszerdahely környékén a 17. század végén jelenik meg az új etnikai színfolt, melynek tagjai rövid idő alatt a kereskedelem mozdítórúgójává válnak. Ezt a régiót fokozatosan bekapcsolják Európa kereskedelmi áramába, emellett művelődés- és gazdaságtörténeti szempontból is meghatározó helyé teszik. Galántát igazi kultúrközponttá fejleszti a Neufeld Nyomda és a Kosmos Kiadó, melyek igazi multikulturális szellemi műhelyként váltak ismertté az egész monarchiában, hiszen magyar, hé-

ber, jiddis, német és szlovák nyelven jelentettek meg szakkönyveket és szépirodalmat, sőt három hetilapot is. Ugyancsak Galántán működött az európai hírvérváros, Diószegyet pedig a Kuffner család által létrehozott és működtetett cukorgyár tette ismertté, ahol az európai szempontból is legmodernebb gyártási technológia alkalmazásán kívül az alkalmazottak családjáról való gondoskodás, óvoda és iskola működtetése, a tehetséges gyermekek felkarolása és segítése is szinte egyedülálló volt. De ismertek, sőt híresek voltak a régió felekezeti iskolái is Galántán, Szereden, Diószegen és Jókán.

Az érdeklődő olvasó számára valószínűleg ez a könyv, hiszen a régió és a régióban élő zsidó népesség múltjának bemutatásán kívül a zsidó szellemi és tárgyi kultúra egész tárházát is megnyitja számára. Meggyőződhet arról, hogy a zsidó vallás lényegében nem érzések halmaza, hanem kifejezetten egy teljes és következetes életforma, hiszen meggyőződéssel hirdeti, hogy a Teremtő nem szavakat, hanem cselekedeteket vár el az embertől. Betekintést nyerhet a Tóra törvényrendszerébe, vagyis a zsidóság alkotmányába, melynek alap gondolata az az egyszerű tétel, hogy amit magadnak nem kívánsz, ne tedd azt másnak. E gondolat alapján fejt ki a három csoportba sorolható rendelkezéseit: az erkölcsi útmutatásokat, a rituális törvényeket és a jogi rendelkezéseket. Külön értéke a könyvnek, hogy az olvasót megismerteti a zsidó otthon szellemi hagyatékával, hiszen a zsidó vallás gyakorlása nem a zsinagógákban történik, hanem otthon, és ezáltal az otthon is megszentelt hellyé változik, a család pedig a legegységesebb rituális egységgé. Az otthon így nem csak

a vallás, hanem az értékek, a hagyományok folyamatosságának a színtere is, ezáltal teljesedik ki az otthon valódi identitásmegőrző funkciója. Így válik fontossá az olvasó számára a jelentős történelmi eseményekhez kötődő sajátos zsidó ünnepek, és a hozzájuk kapcsolódó étkezési és magatartási szokások megismerése. A kultikus erejű szabbat – a szombat ünnepe, a purim – a perzsa uralom alatt élő zsidóság megmenekülésének ünnepe, a pészah – az Egyiptomból való kivonulásra emlékező nyolcnapos ünnep, a Jóm Kippur – a szombatok szombatja, a chanukka – a fény szintén nyolcnapos ünnepe, és a sajátosan galántai ünnep, a Zain Adar, amikor a családok, ismerősök azokrét imádkoznak, akik abban az évben hunytak el. Emellett a szerző végigvezeti az olvasót a zsidó ember egész életén – a születéstől kezdve a házassággal, halállal, temetéssel és a családnak a temetés utáni magatartásával kapcsolatos, szinte kötelező tettein.

Meggyőződésem, hogy a könyv elolvasása során szerzett új ismeretek birtokában válhat minden olvasó számára teljesen érthetlenné az antiszemitizmus és annak minden megnyilvánulása, és tovább erősödik tudatában a soá, vagyis a holokauszt soha eléggé el nem ítéhető iszonyata, amely az elemzett régióból is szinte teljesen eltörölte a zsidó etnikumot. Azt a népcsoportot, amelyről Milan Kundera többek között ezt írta: A világnak egyetlen helye sem volt úgy megjelölve a zsidó génusz tevékenységével, mint ez a térség, ahol kozmopolitaként integráló elemként működtek.

Az olvasóban pedig valóban tudásrendszereződnek az eddigi ismeretei, amiért a köszönet főként a könyv szerzőjét illeti.

Tisztelt Szerkesztőség!

A magyar nyelv és irodalom érettségi feladatlapjára, illetve annak egyes feladataira vonatkozó megfigyeléseinkre, javaslatainkra kívánunk az alábbi sorokban válaszolni.

Mielőtt sorra vennénk a konkrét feladatokkal kapcsolatos megjegyzéseket, előrebocsátjuk, hogy az érettségi írásbeli feladatlapjainak értékelése során az érettségi vizsgabiztosok telefonálhatnak a NÜCEM-be, hogy megbeszéljék a javítókulcsban feltüntetett válaszokat, rákérdezzenek a tanulók által adott válaszok elfogadhatóságára, sőt, javaslatot adhatnak egy-egy feladat értékelésére. Ezzel a lehetőséggel mindössze 5 iskola vizsgabiztosa élt. Ha a feladatlapban valóban óriási hibák fordultak volna elő – ahogy Önök írják –, akkor 2015. március 20-án, az extern érettségi vizsgák napján bizonyára nem 5 magyar tanuló iskolából hívták volna fel a NÜCEM-et. Néhány iskolában tanfelügyelő is jelen volt, akik nem jegyezték fel semmilyen kifogást a pedagógusoktól, akik a feleletalkotó feladatokra adott válaszokat értékelték.

Az extern érettségi vizsgára készített feladatok magyar nyelv és irodalomból

■ a 7446 számú feladatlap 26. feladata: Levelükben a 7446 számú feladatlap egyes feladataihoz fűztek kritikus megjegyzéseket. E feladatlap a 7344 számú feladatlap változata, amely megtalálható a www.nucem.sk weboldalon. Az érettségi vizsgákra összeállított feladatsorok két változatban készülnek, s csak a feladatok, illetve a válaszlehetőségek sorrendiségében van eltérés. A grafikai feldolgozás során a 7344 számú alapváltozat 5. számú idézete a 7446 számú feladatlapban 4. számú idézetre, az eredeti 33. számú feladat pedig 26. számú feladatra változott. Sajnálatos módon a feladatok másolásakor hiba történt, így a 4-es számjegy előtt „az” névelő

